

กระบวนการการเผยแผ่พระพุทธศาสนากับคริสต์ศาสนาบนพื้นที่สูง
ในจังหวัดเพชรบูรณ์
THE PROPAGATION PROCESS OF BUDDHISM AND CHRISTIANITY
ON PLATEAU IN PHETCHABUN PROVINCE

พระมหาธนกร กิตติปัญโญ/สร้อยศรี
Phramaha Thanakhorn Kittipanyo/Soysri
วิทยาลัยสงฆ์พ้อขุนผาเมือง เพชรบูรณ์
Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Phokhunphamueang Buddhist College
E-mail: thanagorn_s@hotmail.com

ได้รับบทความ: 16 กรกฎาคม 2563; แก้ไขบทความ: 28 กรกฎาคม 2563; ตอรับตีพิมพ์: 15 สิงหาคม 2563
Received: July 16, 2020; Revised: July 28, 2020; Accepted: August 15, 2020

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คริสต์ศาสนา และวิเคราะห์กระบวนการการเผยแผ่พระพุทธศาสนากับคริสต์ศาสนาบนพื้นที่ราบสูง ในจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากพระนักเผยแผ่และพระธรรมจาริก แล้ววิเคราะห์ข้อมูลสรุปประมวลเขียนเชิงพรรณนาผลการวิจัยพบว่า กระบวนการเผยแผ่ศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ ผ่านทางพระนักเผยแผ่ พระธรรมจาริก มีประวัติ การเผยแผ่ศาสนามานานจนปัจจุบัน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อการเผยแผ่ศาสนาทั้งสอง กลวิธีในการเผยแผ่คำสอนของศาสนาทั้งสอง สรุปได้เป็น 6 ประการ คือ กระบวนการเผยแผ่ศาสนา แนวคิดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนาเชิงรุกเชิงรับ บทบาทหน้าที่และกลวิธีเผยแผ่คำสอน แนวคิดการเผยแผ่คริสต์ศาสนาในประเทศไทย วิเคราะห์ความสำเร็จยุทธศาสตร์-กลยุทธ์ของพระนักเผยแผ่ พระธรรมจาริกและองค์กรคริสต์ศาสนา และจุดเด่น จุดด้อยของการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธศาสนา และคริสต์ศาสนาปัญหาและอุปสรรคของการเผยแผ่คำสอนของศาสนาทั้งสอง สามารถสรุปได้เป็น 8 ประการ คือ ปัญหาด้านงบประมาณ ด้านการสื่อสารคำสอน ด้านนักเผยแผ่ ด้านขาดทักษะความรู้ และประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการคมนาคม ด้านการขาดความเชื่อถือและการยอมรับของสังคม ชาวพื้นที่สูง ด้านขวัญกำลังใจในการทำงาน และด้านการกำหนดแผนและนโยบายแผนการปฏิบัติงาน ประจำปีผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบว่า กระบวนการเผยแผ่ศาสนาผ่านทางพระนักเผยแผ่ พระธรรมจาริกและองค์กรคริสต์ศาสนามีบทบาทต่อการเผยแผ่ศาสนา จนสามารถเป็นนักเผยแผ่ที่ดีได้ แต่

การศึกษาในเชิงลึก พบว่า พระนักเผยแผ่ศาสนาทั้งสองมีจำนวนน้อยมาก และมีจิตใจนักเสียสละน้อย ดังนั้น คณะสงฆ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรพัฒนาระบบการเผยแผ่ให้ทันสมัยกับความเจริญทางสังคม ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพสืบต่อไป

คำสำคัญ: กระบวนการ, การเผยแผ่, พระพุทธศาสนา, คริสต์ศาสนา, บนพื้นที่สูง

Abstract

The research articles were three objectives, (1) to study the process of Buddhism propagation in the highland, (2) to study the process of Christianity propagation in the highland, and (3) to study the process of Buddhism and Christianity propagation on plateau in Phetchabun Province. This was a qualitative research; data collection was done by In-depth Interview, and Focus Group Discussion. The data was collected from the both religions, and academic documents, including to the related researches and by the interview as the In-depth Structure. This research was collected the data from 10 key informants of 2 sample groups e.g., 5 of propagated monks and Dhammacarika monks, and 5 of persons in organization of Christianity. The data analysis was used for summary on descriptive writing. The results were found that the propagation process by the missionary monks, Dharma Pilgrimage monk and the Christian organization which had a long history of evangelism up to the present time. It was very important to the propagation of both religions, being able to spread the teachings in various places to let the world society know the strategies for propagating the teachings of both religions. The techniques of propagation could be summarized in 6 items ; 1) Evangelism process, 2) The concept of propagation of Buddhism and Christianity Proactive and defensive, 3) Roles, duties, and strategies of teaching dissemination. 4) The concept of the propagation of Christianity in Thailand, 5) Analyze the success of the strategies of the missionaries, Dharma pilgrims, and Christian organizations, and 6) The strengths and weaknesses of propagation of teachings in Buddhism and Christianity. The problems and obstacles of the propagation of the teachings of both religions were concluded into 8 points; (1) the budget problem, (2) the teaching communication problem, (3) the propagator problem, (4) the problem lack of knowledge, experience in the working, and experience in work, (5) the transport

problem, (6) the problem of lack of credibility and the acceptance of the highland society, (7) The transportation problem, and (8) The problems in setting plans and policies of annual work plan. The result of research was known that the propagated monks and Dhammacarika monks, and the organization of Christianity had the roles to propagate religions until to be a good propagator. Then, the In-depth studies were found that there were a few of propagators of two religions and lack of sacrifice mind. So, the Sangha Community and the related office should develop a propagation system to modern with social progress in order to develop the personnel to be effective continuously.

Keywords: process propagation buddhism christianity plateau

บทนำ

การเผยแผ่พระพุทศาสนาได้ปรากฏขึ้นภายหลังจากการตรัสรู้เป็นพระพุทศเจ้าแล้ว เสด็จไปแสดงธรรมโปรดแก่ปัญจวัคคีย์ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน และยสกุลบุตรพร้อมสหาย 54 คน ทรงให้การอุปสมบทแก่บุคคลเหล่านี้เป็นพระภิกษุชุดแรกในพระพุทศาสนา รวมเป็น 60 รูป พระองค์เห็นสมควรที่จะส่งพระสาวกเหล่านั้นไปประกาศพระศาสนาให้แพร่หลายทั่วชมพูทวีป จึงรับสั่งกับภิกษุเหล่านั้นว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วน สัตว์ทั้งหลายมีธุลีในตาน้อย มีอยู่ ย่อมเสื่อมเพราะไม่ได้ฟังธรรม จักมีผู้รู้ธรรม ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็จะไปยังตำบลอรุเวลาเสนานิคม เพื่อแสดงธรรม” (วิ.มหา(ไทย), 4/32/40)

การเผยแผ่พระพุทศาสนาได้ปรากฏขึ้นภายหลังจากการตรัสรู้เป็นพระพุทศเจ้าแล้ว เสด็จไปแสดงธรรมโปรดแก่ปัญจวัคคีย์ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน และยสกุลบุตรพร้อมสหาย 54 คน ทรงให้การอุปสมบทแก่บุคคลเหล่านี้เป็นพระภิกษุชุดแรกในพระพุทศาสนา รวมเป็น 60 รูป พระองค์เห็นสมควรที่จะส่งพระสาวกเหล่านั้นไปประกาศพระศาสนาให้แพร่หลายทั่วชมพูทวีป ดังข้อมูลเบื้องต้น การเผยแผ่พระพุทศาสนาจนเป็นที่แพร่หลายในทุกยุคทุกสมัยที่ผ่านมา นั้น พระสงฆ์นั้นเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ เพราะท่านเป็นส่วนหนึ่งของพระรัตนตรัย หนึ่งในพุทศบริษัทซึ่งถือว่าเป็นองค์หลัก เป็นกำลังสำคัญของพระพุทศาสนาด้วย (เสฐียร พันธรั้งษ์, วิทยาการพิมพ์, 2516) เพราะพระสงฆ์สาวกส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตรง ปฏิบัติถูกทาง ปฏิบัติสมควร เป็นผู้

ควรแก่การค้ำับ ควรแก่การต้อนรับ ควรแก่ของทำบุญ ควรแก่การกราบไหว้ เป็นนื่อนาบุญอัน ยอดเยี่ยมของโลก (พระไตรปิฎก ภาษาไทย เล่มที่ 12 ข้อที่ 74 หน้าที่ 66) มีปณิธานในการเผยแผ่ และไม่เพียงแต่ท่านจะอบรมสั่งสอนหลักธรรมให้แก่พุทธศาสนิกชนเท่านั้น ท่านยังสามารถปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมด้วย

ในส่วนของคริสต์ศาสนานั้น เป้าหมายของการเผยแผ่คือการไปเผยแผ่เพื่อประกาศเกียรติคุณของพระเจ้า ดังข้อความครั้งเมื่อพระเยซูคริสต์ได้รวบรวมอัครสาวกได้ถึง 12 คน ทรงเสริมสร้าง อบรมสั่งสอนเตรียมการอัครสาวกเหล่านั้นเพื่อออกไปประกาศวรสารพระกิตติคุณแห่งความรอดแก่ ปวงชน ในการส่งอัครสาวกออกไปประกาศ คริสตธรรมนี้ พระเยซูคริสต์ตรัสว่า “ท่านทั้งหลาย จงไป สอนนานาชาติให้มาเป็นศิษย์ของเรา ทำพิธีล้างบาปให้เขา เดชพระนามพระบิดา พระบุตร และ พระจิต จงสอนเขาให้ปฏิบัติตามคำสั่งทุกข้อที่เราให้แก่ท่าน แล้วจงทราบเถิดว่า เราจะอยู่กับท่านทุก วันตลอดไปตราบจนสิ้นพิภพ” (มธ. 28.19-20) และพระองค์ยังทรงกำชับอัครสาวกถึงการออกเผยแผ่ โดยใช้ชั้นติธรรมและเมตตาธรรมว่า “ท่านทั้งหลายได้รับเปล่าๆ จงให้เปล่าๆ อย่าคิดหาทองคำ หรือ เงิน หรือทองเหลืองไว้ในไหของท่าน หรือยามใช้ตามทาง หรือเสื้อสองตัว หรือรองเท้า หรือไม้เท้า” (มธ. 10.8-10) วิธีสร้างแรงจูงใจในการเผยแผ่ศาสนา เริ่มจากประกาศพระวรสารของพระเยซูคริสต์ สิ่งแรกที่พระองค์ตรัสและสอนสาวกในการออกเผยแผ่ศาสนาคือถ้อยคำที่ว่า พระองค์ได้รับใช้พระเป็น เจ้าเพื่อประกาศข่าวดีแก่คนจน ประกาศอิสรภาพแก่เชลยประกาศปีแห่งความโปรดปรานของ พระ เป็นเจ้า (ลก. 4.18-19) ถ้อยคำนี้ถือได้ว่าเป็นแรงจูงใจอันสำคัญ ที่มุ่งหวังให้มนุษย์ได้รับความรอด และเข้าไปอยู่ในดินแดนของพระเป็นเจ้า (Kingdom of God) ตามความเชื่ออันเป็นเป้าหมายสูงสุด ของศาสนาคริสต์ พระเยซูคริสต์ ทรงพยายามที่จะปลุกเร้าความเชื่อเกี่ยวกับแผ่นดินสวรรค์ หรือ อาณาจักร พระเป็นเจ้าให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน โดยตระเวนไปทั่วเพื่อประกาศข่าวดี และยังส่ง สาวกออกไปช่วยป่าวประกาศเพื่อให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้นโดยมีความเชื่อว่า เมื่อประกาศ ข่าวดีไปได้ ทั่วโลกเมื่อใด อาณาจักรพระเป็นเจ้าก็จะมาถึงเมื่อนั้น (มก. 13.10) ดังนั้น ความเชื่อเรื่องอาณาจักร พระเป็นเจ้านี้ จึงเป็นแรงจูงใจให้เกิดการตัดสินใจ เพื่อการกลับใจที่พระเยซูคริสต์ทรงประกาศ และ เป็นการเปลี่ยนใจ เปลี่ยนความคิด เปลี่ยนความจงรักภักดีจากสิ่งอื่น ๆ จากอาณาจักรอื่นมาสู่ อาณาจักรพระเป็นเจ้า โดยทรงเน้นว่าจงแสวงหาอาณาจักรพระเป็นเจ้าก่อนสิ่งอื่นใด และปักใจมั่นอยู่ กับพระอาณาจักรนี้(ลก. 12.30-31) ชาติพันธ์ม้ง หมายถึง อีสระชน เดิมอาศัยอยู่ในประเทศจีน ต่อมา ชาวจีนเข้ามาปราบปราม เป็นเหตุให้อพยพลงมาถึงตอนใต้ของจีน และเขตอินโดจีน ในช่วง สงครามโลกครั้งที่ 2 และตอนเหนือของประเทศไทย ประมาณพ.ศ. 2400 โดยมีสองกลุ่มได้แก่ ม้งน้ำ เงินและม้งขาว ไม่ชอบให้เรียกว่ามั่ว โดยถือว่าเป็นการดูถูกเหยียดหยาม ประชากรของม้งในประเทศ ไทย มีมากเป็นอันดับ 2 รองจากกะเหรี่ยง ตั้งถิ่นฐานอยู่ตามภูเขาสูง หรือที่ราบเชิงเขาในเขตพื้นที่

จังหวัดเชียงราย พะเยา น่าน เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน แพร่ ลำปาง กำแพงเพชร เลย พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย และตาก

จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ตั้งอยู่เขตรอยต่อระหว่างภาคเหนือตอนล่าง ภาคกลางตอนบน เป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทั้งวัฒนธรรมของ ไทยพุทธ ชาวไทยคริสต์ ชาวไทยภูเขา และกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เช่น กระเหรี่ยง ม้ง เมี่ยน ลีซอ มูเซอ อาข่า อาข่า ลัวะ ถิ่น ขมุ และไทยใหญ่ ในอดีตกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ตามภูเขาบนพื้นที่สูง อยู่ตามธรรมชาติ ต้องตรากตรำทำงานหนักอยู่แต่ในไร่นานั้น ทำให้ไม่มีเวลาที่จะดูแลตัวเองและครอบครัว ดังนั้นชีวิตความเป็นอยู่จึงเป็นแบบเรียบง่าย เพราะคลุกคลีกับธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่เท่านั้น ชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ คือ จะทำไร่ ทำสวน และหารายได้เล็กน้อยเพื่อจุนเจือครอบครัว ส่วนเรื่องอาหารก็เป็นเรื่องเรียบง่าย กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ มีการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษ สิ่งศักดิ์สิทธิ์เกี่ยวกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่อยู่บนฟ้า ในลำน้ำ ประจำต้นไม้ ภูเขา ไร่นา ฯลฯ จะต้องเช่นสังเวทสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ เหล่านี้ปีละครั้ง โดยเชื่อว่าพิธีไสยศาสตร์เหล่านี้ จะช่วยให้วินิจฉัยโรคได้ถูกต้องและทำการรักษาได้ผล เพราะความเจ็บป่วยทั้งหลาย ล้วนแต่เป็นผลมาจากการผิดผี ทำให้ผีเดือดดาลมาแก้แค้นลงโทษให้เจ็บป่วย จึงต้องใช้วิธีจัดการกับผีให้คนไข้หายจากโรค หากว่าคนทรงเจ้ารายงานว่าคนไข้ที่ล้มป่วยเพราะขวัญหนี ก็จะต้องทำพิธีเรียกขวัญกลับเข้าสู่ร่างของบุคคลนั้น แต่การที่จะเรียกขวัญกลับมานั้นจะต้องมีพิธีกรรมในการปฏิบัติมากมาย บางครั้งบางพิธีกรรมก็มีความยุ่งยากในการปฏิบัติ แต่ก็ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคเหล่านั้น เชื่อว่าการที่มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง โดยไม่มีโรคภัยมาเบียดเบียน นั่นคือความสุขอันยิ่งใหญ่ ฉะนั้น จึงต้องทำทุกอย่างเพื่อเป็นการรักษาให้หาย จากโรคเหล่านั้น ซึ่งพิธีกรรมในการรักษาโรคของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ นั้นมีอยู่หลายแบบ ซึ่งแต่ละแบบก็รักษาโรคแต่ละโรคแตกต่างกันออกไป การที่จะทำพิธีกรรมการรักษาได้นั้นต้องดูอาการของผู้ป่วยว่าอาการเป็นเช่นไรแล้วจึงจะเลือกวิธีการรักษาโดยวิธีใดถึงจะถูกต้อง ความเชื่อเรื่องการทำผี หรือการลงผี (การอ้วน) เป็นการรักษาอีกประเภทหนึ่งของม้ง การอ้วน (การทำผีหรือลงผี) มีอยู่ 3 ประเภท คือ การอ้วนช่วยไข้ การอ้วนเกร่ทั้ง และการอ้วนไชโย ซึ่งแต่ละอ้วนมีความแตกต่างกันออกไป การรักษาก็แตกต่างกันไปด้วย

ด้วยเหตุนี้ จึงมีความน่าสนใจที่จะศึกษาว่า กระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยใช้ในการเผยแผ่ผ่านทางพระนักเผยแผ่และพระธรรมจาริก กับการเผยแผ่คำสอนคริสต์ศาสนาผ่านหน่วยงานองค์กรของคริสต์ ศาสนา จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีความเชื่อ ภาษา วัฒนธรรมประเพณี และอัตลักษณ์ชนเผ่าเฉพาะตน และในพื้นที่ยังศาสนาอื่นเข้าไปเผยแผ่ก่อน มีโบสถ์คริสต์ถึง 4 โบสถ์ ถือว่าเป็นปัญหาอุปสรรคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ที่ปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีกลวิธีในการเผยแผ่ศาสนาอย่างไร พร้อมทั้งเพื่อจะได้เข้าใจในหลักคำสอนของศาสนา พิธีกรรม และนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน

ตลอดถึงการร่วมกิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งจะศึกษาถึงจุดแข็ง จุดอ่อน ในการเผยแผ่ศาสนาทั้งสอง อันเป็นข้อมูลมากำหนดทิศทางการเผยแผ่ศาสนา ในเขตพื้นที่สูงจังหวัดเพชรบูรณ์ในอนาคตได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาบนพื้นที่สูง
2. เพื่อศึกษากระบวนการการเผยแผ่คริสต์ศาสนาบนพื้นที่สูง
3. วิเคราะห์กระบวนการการเผยแผ่พระพุทธศาสนากับคริสต์ศาสนาบนพื้นที่สูง ในจังหวัดเพชรบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **รูปแบบการวิจัย** การวิจัยเรื่อง กระบวนการการเผยแผ่พระพุทธศาสนากับคริสต์ศาสนาบนพื้นที่สูง ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงเอกสารเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นลักษณะของการวิจัยภาคสนาม มีวิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีหน่วยวิเคราะห์ คือ พระนักเผยแผ่ พระธรรมจาริก และเจ้าหน้าที่องค์กรของศาสนาคริสต์ เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วนำมาประมวลเขียนบรรยายเชิงลักษณะพรรณนา

2. ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัยขอบเขตด้านเนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ ภาระงานพระนักเผยแผ่และพระธรรมจาริกในจังหวัดเพชรบูรณ์ แบบสัมภาษณ์ภาระงานของเจ้าหน้าที่องค์กรของคริสต์

ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าได้แก่ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลภาคสนาม จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากตัวแทนกลุ่มเป้าหมาย คือ พระนักเผยแผ่และพระธรรมจาริกในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 5 รูป เจ้าหน้าที่องค์กรของคริสต์ ในจังหวัดเพชรบูรณ์ รวม 5 คน ได้ข้อมูลมาโดยการสุ่มสัมภาษณ์แบบเจาะจง รวมทั้งสิ้น 10 รูป/คน

3. ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประชากร

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักหรือประชากร ได้แก่ พระนักเผยแผ่และพระธรรมจาริก 5 รูป เจ้าหน้าที่องค์กรศาสนาคริสต์ 5 คน รวม 10 รูป/คน ใช้วิธีการสุ่มสัมภาษณ์อย่างเจาะจง จำแนกได้ดังนี้ พระศรีพัชรโรดม พระอาจารย์นิคม ขมจิตโต พระครูชัยพัชรสถิต พระครูปรีดีพัชรโกวิท พระครูใบฎีกาภูวนาถ ธมมานนโท บาทหลวงทศพร นารินรักษ์ บาทหลวงเปาโล มิเชลี บาทหลวงอันตน แสนมนสวรรค์ บาทหลวงองอาจ แคเซอ บาทหลวงอุดมศักดิ์ ดึงแยม

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีจำนวน 3 ตอน ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสารเชิงคุณภาพ จากการวิจัยโดยการสัมภาษณ์แบบ เจาะลึก ลักษณะพรรณนา กรณีศึกษา พระนักเผยแผ่และพระธรรมจาริก และเจ้าหน้าที่องค์กรของคริสต์ จำนวน 10 รูป/คน สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้ ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ ลักษณะพรรณนา ศึกษาจุดประสงค์ของการวิจัย จำแนกประเด็นย่อยจากจุดประสงค์ เพื่อใช้ในการถามให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการ เขียนแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ นำแบบสัมภาษณ์ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ปัจจัยด้านสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะทั่วไปเป็นแบบปลายเปิด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ปัจจัยทางด้านทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์เกี่ยวกับภาระงานของพระนักเผยแผ่และพระธรรมจาริก วิเคราะห์เกี่ยวกับภาระงานของเจ้าหน้าที่องค์กรของศาสนาคริสต์ การวิเคราะห์เนื้อหา ยุทธศาสตร์ในการทำงาน ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเป็นแบบประมวลข้อมูล และด้านเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

1. กระบวนการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาบนพื้นที่ราบสูง

คณะสงฆ์จังหวัด ได้มีนโยบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยยึดหลักและแนวทางสานต่อของพระเทพรัตนกวี อดีตเจ้าคณะจังหวัดเพชรบูรณ์ โครงการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน โครงการอุปสมถ์ญจร โครงการบวชศีลจาริณี โครงการอบรมข้าราชการ โครงการอบรมพระนวกะ โครงการอบรมนักเรียน จะต้องเข้าไปเป็นครูสอนในโรงเรียน เข้าหาผู้ใหญ่บ้าน เข้าหาคนเฒ่าคนแก่ เข้าไปหาหมอผีในหมู่บ้าน ชาวเขาส่วนใหญ่ ถ้ามีใครเอาของไปแจกเขาจะนับถือศาสนานั้นๆ มีพระนำสมุดปากกาขนมไปแจกชาวบ้านเขาดีใจเป็นที่สุด การนำหลักธรรมเข้าไปเผยแผ่จะต้องให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนชาวเขา การไปเยี่ยมเขาถึงในบ้าน การจัดกิจกรรมมีการสอดแทรกวิถีกรรมทางศาสนาพุทธ เช่น การทำบุญตักบาตร การแห่เทียนพรรษา การทอดผ้าป่าช่วยชาวบ้านเพื่อหาทุนพัฒนาในหมู่บ้าน วันสำคัญทางศาสนา ทำวัตร สวดมนต์ ทำสมาธิ ไหว้พระ นำพัฒนาอาศรมและพัฒนาหมู่บ้าน โดยถือคติว่า ทุกสิ่งอย่าง ไม่ง่าย ไม่ยาก เพียงแต่ลงมือทำ งานจึงจะสำเร็จ (สัมภาษณ์ พระศรีพัชโรดม ,ดร.,ป.ธ.9, 2562) พระอาจารย์นิคม ขมจิตโต (พระนักเผยแผ่) ได้พบว่า ส่งเสริมให้ชาวบ้านรู้หลักกรรมทางศาสนาพุทธ นำ พัฒนาในหมู่บ้าน สอนประกอบอาชีพ จัดเข้าค่ายอบรมคุณธรรม นำ ชาวเขาไปบวชเป็นพระภิกษุและ สามเณร ให้ศึกษาต่อในระดับมัธยม ระดับปริญญาตรี เมื่อศึกษาจบแล้วให้กลับมาช่วยกันพัฒนา หมู่บ้าน จัดกิจกรรมอนุรักษ์ป่า สงเคราะห์เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค วันสำคัญทางศาสนาจัดกิจกรรม ทำบุญตักบาตร เวียนเทียน อบรมหลักกรรม ผูกหัดการกราบไหว้ สวดมนต์ นั่งสมาธิภาวนา สอนให้ลดละเลิกจากยาเสพติด สอนให้รู้บุญคุณของบิดามารดา (สัมภาษณ์

พระอาจารย์นิคม ขมจิตโต, 2562) พระครูชัยพัชรสถิต,ดร. (พระนักเผยแผ่) กล่าวถึงการเผยแผ่เชิงรุก จากการทำหน้าที่พระธรรมจาริกบนที่สูง ในอำเภอเขาค้อมานาน ซึ่งประชากรชนเผ่าอยู่หลากหลาย ทั้งคนไทย เผ่าม้ง เย้า ลีซู ที่อยู่กัน มีทั้งนับถือพระพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนา จึงต้องมีการวางแผนในการเผยแผ่โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย จึงเน้นการเข้าสู่กลุ่มเด็กและ เยาวชนเน้นสอนศีลธรรมและจริยธรรม สอนผู้ใหญ่ในหมู่บ้านให้รู้จักหน้าที่ของตน นำพัฒนาหมู่บ้าน จัดเข้าค่ายอบรมคุณธรรม วันพระให้สมาทานศีลห้าและศีลแปด นำเด็กไปเข้าร่วมบวชภาคฤดูร้อน จัดบรรยายธรรมเสียงตามสาย จัดกิจกรรมอุบาสกอุบาสิกา โครงการ “จีวรหม่ดอย” และในปีต่อไปมี โครงการ “ ย่ำดอยหารายงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานของพระธรรมจาริก” การสอน โรงเรียนวันอาทิตย์ อาศรมเปิดศูนย์อบรมศีลธรรม มีการสอนเด็กให้มีความรู้ทางพุทธศาสนา และจัดให้มีการปฏิบัติธรรมทุกวันเสาร์และอาทิตย์ มีเด็กมาเข้ารับการอบรมจำนวนมาก (สัมภาษณ์ พระครูชัยพัชรสถิต,ดร., 2562) พระครูปริยัติพัชรโกวิท (พระนักเผยแผ่,พระภิกษุชนชาติพันธุ์ม้ง) กล่าวถึงการเผยแผ่เชิงรุกพบว่าการออกสัญจรเยี่ยมตามหมู่บ้าน จัดกิจกรรมลดเหล้าเข้าพรรษา มีการสวดมนต์ข้ามปีรับพรปีใหม่ จัดเข้าค่ายพุทธบุตร ที่โรงเรียน นำเด็ก และครู ทัศนศึกษาวัดและสถานที่สำคัญในจังหวัดเพชรบูรณ์ จัดบวชภาคฤดูร้อน การประชาสัมพันธ์หลักธรรมบรรยายทางเสียงตามสาย การสร้างแกนนำและ เครือข่ายชาวพุทธ การอนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีชาวเขา การรักษากฎมณีปัญญาชนเผ่า การสอนให้นำหลักธรรม เช่น ศีลห้า อบายมุขหก เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน (สัมภาษณ์ พระครูปริยัติพัชรโกวิท, 2562) พระครูใบฎีกาภูวนาถ ธมมานนโท (พระธรรมจาริก) กล่าวถึงการเผยแผ่เชิงรุก ณ ศูนย์อบรมศีลธรรมและส่งเสริมพระพุทธศาสนาบนพื้นที่สูง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการวางแผน ประชุมปรึกษา จัดกิจกรรมต่างๆ ของผู้นำทางศาสนาที่สามารถปฏิบัติร่วมกันได้ และนำศาสนิกดำเนินการตามความเหมาะสม โดยใช้หลักธรรมนำสู่การปฏิบัติ วิสัยทัศน์ “สังคมคุณธรรมในวัฒนธรรมที่หลากหลาย” มุ่งสอนการใช้ชีวิตโดยส่งเสริมให้มีอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน และยังมีโครงการยุวพุทธธรรมพลังสามัคคีสร้างสรรค์ความดี วัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดความสามัคคี และมีความสำคัญในทางที่ีระหว่างชุมชนต่างๆ ส่งเสริมฟื้นฟู วัฒนธรรมของเผ่า และถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับกลุ่มชนรุ่นหลัง ปลูกฝังให้เด็กเยาวชน ยึดหลักธรรม ของศาสนาของตนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ปราศจากอบายมุขทั้งปวง มีการพัฒนา เสริมสร้างศักยภาพของเด็กเยาวชนให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต จัดกิจกรรมประเพณีการทำบุญสัญจร และทำวัตรสวดมนต์สัญจร ประชาชนให้ความร่วมมือในกิจกรรมเป็นอันมาก (สัมภาษณ์ พระครูใบฎีกาภูวนาถ ธมมานนโท, 2562)

สรุปว่า พระนักเผยแผ่และพระธรรมจาริก ปฏิบัติงานพัฒนาจิตใจ ชักชวนให้ชาวเขานำคำสอนทางพระพุทธศาสนา มาใช้ในชีวิตประจำวันสนับสนุนให้ชาวเขาแสดงตนเป็นพุทธมามกะเมื่อชาวเขาเกิดความศรัทธา เลื่อมใสในบวรพระพุทธศาสนา ส่งบุตรหลานเข้าบรรพชาอุปสมบทให้

อำนวยความสะดวกให้สำเร็จ สมเจตนา โดยคัดเลือกกุลบุตรชาวเขาเหล่านั้น นำส่งรายชื่อที่สำนักงานบริหารงานโครงการพระธรรมจาริกส่วนภูมิภาคปฏิบัติศาสนากิจ ได้แก่ การทำวัตร เข้า-เย็น สวมมนต์เจริญสมณวิปัสสนากัมมัฏฐาน แม่เมตตาให้สรรพสัตว์ ออกบิณฑบาตตามแบบอย่างของพุทธบุตรเมื่อชาวเขานำอาหารมาถวายที่อาศรม แนะนำให้รู้จักศาสนาพิธี เช่น ไหว้พระ อาราธนาศีล รับศีล เป็นต้น ชักชวนชาวเขาให้ร่วมมือกันบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ ในอาศรมฯ ปรับปรุงบริเวณพื้นที่ที่อาศรมให้เป็นที่ร่มรื่นเพื่อสร้าง ศรัทธาแก่ผู้พบเห็นจัดให้มีการทำบุญตักบาตร ฟังธรรมเป็นประจำทุกวันธรรมสวณะ จัดให้มีการ บำเพ็ญกุศลตามเทศกาลในวาระต่างๆ ตามประเพณีทางพระพุทธศาสนา

ภารกิจด้านการเผยแผ่ศาสนาพุทธเชิงรับ พระนักเผยแผ่และพระธรรมจาริก อบรมศีลธรรมแก่ชาวบ้าน วันสำคัญทางพระพุทธศาสนามีการทำบุญตักบาตร เวียนเทียน การให้แสดงตนเป็นพุทธมามกะ จัดเข้าค่ายคุณธรรมภายในวัดและอาศรม แนะนำด้าน ศาสนพิธี มีอาราธนาศีล การกราบการไหว้ นั่งฝึกสมาธิ สอนหนังสือภาษาไทย แจกสิ่งของต่างๆ

2. กระบวนการการเผยแผ่คริสต์ศาสนาบนพื้นที่สูง

กลวิธีเผยแผ่คำสอนศาสนาคริสต์เชิงรุกและเชิงรับ บาทหลวงทศพร นารินทร์, O.M.I. (สัมภาษณ์ บาทหลวงทศพร นารินทร์, O.M.I., 2562) กล่าวถึงกลวิธีเผยแผ่คำสอนศาสนาคริสต์เชิงรุกและ เชิงรับ พบว่า การดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายมา และทำตามกฎหมายศาสนา การดำเนินการตามกฎหมายบ้านเมือง ให้เป็นไปตามจิตตารมณ์ ของการเป็นธรรมทูต (1) อยู่ติด ใกล้ชิดประชาชน (2) สงเคราะห์ เมตตาจิตต่อผู้ยากจน ยากไร้ (3) ประกาศข่าวดีเรื่อง พระเจ้ารักมนุษย์ การประยุกต์ใช้ลักษณะการเรียนรู้ตามสภาพของสังคม วัฒนธรรม ธรรมเนียม ทางภาษา บาทหลวงเป็นผู้แทนพระเจ้าอยู่ท่ามกลางประชาชน คอยช่วยเหลือ นำพาไปสู่พระเจ้า ดูแลรักษาสุขภาพ สงเคราะห์ด้วยการให้ทุนการศึกษา การอบรมคุณธรรม ให้แบบอย่างการสงเคราะห์ และการฟื้นฟูจิตใจ ร่างกาย (การเข้าเฝ้ายาบ) กลวิธีเผยแผ่ คือการออกไปจากบ้าน วัด ชุมชน เพื่อพบเห็นชีวิตผู้คน ออกแบบกิจกรรมตามความต้องการ ตามโปรแกรมที่วางไว้ เช่น (1) วันเด็ก สอนคุณธรรมการใช้ความรุนแรงกับเด็ก (2) วันผู้สูงอายุ เน้นคุณค่าของผู้สูงวัย ความกตัญญู (3) ทำปฏิทินสังคม งานเผยแผ่ธรรม (4) ทำอย่างสม่ำเสมอทุกสัปดาห์ ติดตาม ตรวจสอบดูแล ให้วัดเปิดเป็นศูนย์ปฏิบัติธรรม อบรมเด็กนักเรียน จัดเข้าค่ายคุณธรรม สร้างเครือข่ายสัมพันธ์ จุดประสงค์ของเขาหวังผลประโยชน์ทางด้านสุขภาพกายและจิตใจ โดยใช้วัดเป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรม บาทหลวงเปาโล มิเชลี, O.M.I. (สัมภาษณ์ บาทหลวงเปาโล มิเชลี, O.M.I. 2562) เจ้าอาวาสวัดนายชุมพาบบาลที่ดี ได้กล่าวว่า ก่อนที่จะมานับถือศาสนาคริสต์ เป็นครูสอนในโรงเรียน ได้ฟังคำชี้แจงจากนักสอนศาสนาคริสต์ เกิดศรัทธาในคำสอนของพระเยซู เข้าไปสมัครเป็นศาสนิกชนของศาสนาคริสต์ ตามที่ ตนเองได้พบคำสอนข่าวประเสริฐใหม่ มีการออกไปบรรยายคำสอนศาสนาคริสต์ ตามศูนย์หมู่บ้าน โรงเรียน และมหาวิทยาลัย เพื่ออุทิศตนให้ความรักตามคำสอนของพระเจ้า วันเสาร์วันอาทิตย์ จัดกิจกรรมให้

เด็กมาฟังคำสอน แจกสิ่งของหนังสือ เลี้ยงอาหาร ให้อาหารและสวดมนต์คำสรรเสริญ คุณของพระเจ้า บาทหลวงอันตน แสน มนสวรรค์, O.M.I. (สัมภาษณ์ บาทหลวงอันตน แสน มนสวรรค์, O.M.I., 2562) เจ้าอาวาสวัดนักบุญเปาโล ได้วิเคราะห์ถึงการ เผยแพร่ศาสนาในภาคเหนือ มีการเปิดโรงเรียน มหาวิทยาลัย ศูนย์ศึกษาเยาวชนชาวเขา วิทยาลัยคริสตจักรธรรมพะเยา เปิดรับสมัครนักเรียนมาเข้าศึกษาระดับปริญญาตรี - โท และมีคณะ ครูชาวบ้านเข้ามาศึกษา เพื่อหาความรู้ทางด้านศาสนาคริสต์ พัฒนาการให้รู้ทันต่อเหตุการณ์ก้าวไกล ของโลกสมัยใหม่ ยุคนี้เป็นยุคที่คนจะต้องแสวงหาความจริงจากคำสอนของพระเจ้า เพื่อจะได้รู้ว่า จุดอ่อนจุดแข็งจากคำสอนมีกล่าวไว้ว่าอย่างไร จุดแข็งของวิทยาลัยคริสตนี้เรามีคณาจารย์ ที่จะสอน ให้ท่านจบถึงปริญญาตรี -โท มีที่พัก บ้านพักแก่คนที่สนใจในการศึกษา มีคณะสอนศาสนาคริสต์จากกรุงเทพมหานคร มาให้วิทยาทานตามคำสอนของพระเจ้า สิ่งที่ทำให้ในวันนั้นมี หนังสือพระคริสตธรรมใหม่ ตรวจโรค แจกแว่นตา และอธิบายคำสอนของ พระเจ้าให้ผู้มาในวันนั้นฟังตลอดทั้งตอบปัญหาต่างๆ บาทหลวงองอาจ แคนเซอ, O.M.I. (สัมภาษณ์ บาทหลวงองอาจ แคนเซอ, O.M.I. 2562) เจ้าอาวาสวัดแม่พระเมืองลูร์ด เริ่มจากการพิจารณากระแสเรียก (ใจไปทางไหน) เข้ารับการฝึกฝนอบรม ความรู้ต่าง (ปรัชญา, เทววิทยา) เมื่อผ่านกระบวนการนี้ รับการทดสอบ ผ่านสู่การปฏิบัติ และตรวจสอบ ความประพฤติคล้ายคำสอน จึงเป็นแนวทางชีวิตให้กับผู้อื่นค้นพบกระแสเรียกความศักดิ์สิทธิ์ หรือคำสอนตามหลักคริสตศาสนา

การประยุกต์ใช้หลักคำสอน เป็นไปตามสิ่งที่เป็นจริงในปัจจุบัน แต่แก่นคำสอนยังคงเป็นไปตามคำสอน เมื่อทำความเข้าใจไปปฏิบัติ จะเห็นถึงพัฒนาการของคำสอนที่เป็นจริง และชีวิต ฉะนั้นคริสตศาสนาจึงเน้นเรื่องพระเจ้า เป็นแบบอย่างปรากฏในพระคัมภีร์ มีการออกไปบรรยายคำสอนศาสนาคริสต์ ตามศูนย์หมู่บ้าน โรงเรียน เพื่ออุทิศตนให้ความรักตามคำสอนของพระเจ้า วันเสาร์ วันอาทิตย์ จัดกิจกรรมให้เด็กมาฟังคำสอนในโบสถ์ บาทหลวงอดัมศักดิ์ ดีแฮ, O.M.I. (สัมภาษณ์ บาทหลวงอดัมศักดิ์ ดีแฮ, O.M.I., 2562) เจ้าอาวาสวัดพระเมตตา การดำเนินชีวิต ในทรงสนะของ คริสตศาสนาโรมันคาทอลิกนั้น ต้องปฏิบัติตามบัญญัติข้อใหญ่ คือมนุษย์ต้องมีความรักต่อพระเจ้า และความรักต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ดังที่พระเยซูคริสต์ทรงตรัสไว้ว่า “...พระบัญญัติเอกก็คือ ท่านจงรักพระเจ้าเป็นเจ้าของท่านด้วยสิ้นสุดใจ สิ้นสุดความคิด และสิ้นสุดกำลังของท่าน และจงรักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตนเอง...” (มก 12 : 23-24)

บัญญัติแห่งความรักจึงเป็นบัญญัติที่ยิ่งใหญ่ที่สุด และรับได้ว่าเป็นบัญญัติเดียวที่พระเจ้าทรงประทานให้แก่มนุษย์ และเป็นบัญญัติที่มนุษย์ต้องนำไปสู่มนุษย์ทุกคนบนโลกนี้ มนุษย์ต้องใช้ความรักไม่เพียงแต่สิ่งที่เรากระทำ แต่ต้องรวมถึงสาเหตุที่นำไปสู่การกระทำนั้นๆ ด้วย เช่น อากัปกิริยาทั้งหมด ตลอดจนเจตนาและชีวิตของมนุษย์ จะต้องได้รับแรงจูงใจจากพลังความรักต่อพระเจ้าและต่อเพื่อนมนุษย์ ซึ่งจะทำได้ชื่อว่าเป็นบุตรของพระเจ้าอย่างแท้จริง

กลวิธีการเผยแผ่คริสต์ศาสนาเชิงรับ นักเผยแผ่คริสต์ศาสนา วันเสาร์ วันอาทิตย์ เด็กจะไปเข้าโบสถ์คริสต์ มีการแนะนำคำ สอนทางศาสนาคริสต์ ฝึกกิจกรรมต่าง ๆ มีการสอนเสริมในบางวิชา แจกสิ่งของ อบรมให้รู้หน้าที่ของ ตน ส่งเสริมให้เป็นคนรักใคร่เพื่อน และสอนให้มีเมตตาต่อชาวโลก จัดกิจกรรมวันปีใหม่ กิจกรรมวัน เด็กแห่งชาติ จัดกีฬาสัมพันธ์

3. วิเคราะห์กระบวนการการเผยแผ่พระพุทธศาสนากับคริสต์ศาสนาบนพื้นที่สูงในจังหวัดเพชรบูรณ์

1) วิเคราะห์จุดเด่นของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในพื้นที่เป้าหมายทำให้ทราบปัญหาต่างๆ ซึ่งมีจุดเด่นของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ นำชาวบ้านทำวัตร-สวนมนต์เย็น นำชาวบ้านทำบุญตัก บาตรในวันธรรมดาและวันธรรมสวนะเทศนา เรื่อง ทาน ศิลภวานำชาวบ้านปฏิบัติธรรม ตรวจเยี่ยมชุมชน พบปะปฏิสังขารกับชาวบ้านจัดแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ให้คำปรึกษากับผู้นำชุมชนและ ชาวบ้าน ถึงวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันสงกรานต์ และวันพระทุกวันพระในพรรษา พระธรรมจาริกต้องอยู่ประจำอาศรมฯ พาชาวบ้านทำกิจกรรม เช่น ตอนเช้าจัดให้มีการทำบุญตักบาตร แสดงธรรม กลางคืนพาชาวบ้านเวียนเทียน หากพระภิกษุ หรือฆราวาสไปเยี่ยมอาศรมฯ สนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ประสานงานกับองค์กรภาคีอื่นๆ ในการทำงานเพื่อชุมชน การทำงานเป็นทีมมีขอบเขตในการรับผิดชอบ พระนักเผยแผ่พระพุทธศาสนา เน้นการทำงานเชิงรุกและความมั่นคงในพื้นที่ มีการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา อาชีพให้กับชุมชน มีกิจกรรมการแสดงตนเป็นพุทธมามกะอย่างต่อเนื่อง พระสงฆ์เป็นที่ศรัทธาเลื่อมใส ของชาวบ้าน การทำงานเน้นการแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ชาวบ้านชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์อบรมศีลธรรมและส่งเสริมพระพุทธศาสนาบนที่สูงและศูนย์พัฒนาศาสนาแคมป์สน อย่างต่อเนื่อง มีการประสานงานกับคณะสงฆ์หน่วยงานภาครัฐและเอกชนอย่างใกล้ชิด พระสงฆ์เป็นที่ต้องการของชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่น สร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยแนวทางพุทธธรรมและวัฒนธรรมชุมชน ส่งเสริมอาชีพ การศึกษา ให้รู้จักพึ่งตนเอง สอนไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดจนให้สร้างศาสนทายาทในพระพุทธศาสนาให้มีพระภิกษุสามเณรอาศัยในพื้นที่สูง เพื่อเป็นสื่อสัมพันธ์ในการติดต่อสื่อสารกลุ่มชนเดียวกัน และสร้างความสามัคคีช่วยกันพัฒนาหมู่บ้านให้มีความ เจริญรุ่งเรือง

2) จุดด้อยของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระนักเผยแผ่และพระธรรมจาริกบางรูปไม่มีความอดทนในการปฏิบัติงานในหมู่บ้านชาวเขา ที่อยู่ห่างไกล ทุรกันดาร ยังขาดการเสียสละทุ่มเทให้กับการปฏิบัติงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพื้นที่สูง มีจุดอ่อนที่ควรให้ความสนใจ เพื่อปรับปรุงแก้ไข เช่น งบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมต่างให้น้อยมาก งบประมาณในก่อสร้างถาวรวัตถุไม่มีให้ การคมนาคมมีความยากลำบากมาก ขาดสื่อในการเผย

แม่พระพุทธศาสนา ไม่มีงบในการผลิตสื่อ ชุมชนมีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ พระนักเผยแผ่และพระธรรมจาริกมีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน ชุมชนส่วนมากมีฐานะยากจน การเผยแผ่ศาสนาอื่นมีกำลังแรงมาก พระนักเผยแผ่และพระธรรมจาริกยังขาด ทักษะในการทำงาน มีอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกหลังไหลเข้าสู่ชุมชน การติดต่อสื่อสารมีความลำบาก ชุมชนมีจิตใจที่อ่อนแอ ไม่สามารถสอนให้ละเลิกจากยาเสพติดและอบายมุขได้เป็นจุดอ่อนส่วนหนึ่งของพระนักเผยแผ่และพระธรรมจาริกที่ปฏิบัติงานในพื้นที่สูง(สัมภาษณ์ บาทหลวงทศพร นารินรักษ์,O.M.I., 2562)

3) จุดเด่นของการเผยแผ่คริสต์ศาสนา (1) ตลอดประวัติศาสตร์การเผยแผ่ศาสนาในประเทศไทย บรรดามิชชันนารีได้ แสดงออกถึงความกระตือรือร้นในการเผยแผ่ศาสนาคริสต์และความเอาใจใส่ในการสร้างกลุ่มคริสตชน แม้บางช่วงอาจมีการเบียดเบียนศาสนาบ้าง แต่บรรดามิชชันนารีก็ไม่เคยย่อท้อต่อเหตุการณ์ที่เลวร้าย ตรงกันข้ามกลับทำทำยบรรดามิชชันนารีในการที่จะสร้างความมั่นคง ของพระศาสนจักร และสุดท้ายดังที่เราเห็นในปัจจุบันถึงความมั่นคงของพระศาสนจักร (2)ในช่วงแรกๆ ของการเผยแผ่ศาสนา บรรดามิชชันนารีไม่ได้ให้ ความสำคัญกับภาษาท้องถิ่น ทำให้การเผยแผ่ศาสนาเป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะกับชาวไทย แต่ช่วง หลัง ๆ พระสังฆราชและคุณพ่อหลายคนที่พยายามเผยแผ่ศาสนาโดยใช้ภาษาท้องถิ่น รวมทั้งการแต่งบทสวด การเขียนข้อคำสอนเป็นภาษาท้องถิ่น ที่สามารถทำได้เพื่อประโยชน์ในการเผยแผ่ศาสนา ซึ่งการกระทำเช่นนี้ก็ทำให้มีการเกิดผลอย่างมาก (3) การเผยแผ่ศาสนามาพร้อมกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งต่อคริสตชนเอง และต่อชาวไทยด้วย เช่น การจัดตั้ง โรงเรียน การจัดตั้งโรงพยาบาล การทำงานของบรรดามิชชันนารี มีผลทำให้ผู้คนรอบข้างได้รับผลดี ทั้งด้านความรู้สมัยใหม่ และวิทยาการสมัยใหม่ๆ ที่บรรดามิชชันนารีนำมาเผยแผ่ ดังนั้นอาจกล่าวได้ ว่าความเจริญที่เกิดขึ้นในสมัยปัจจุบันนี้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะวิสัยทัศน์ของบรรดามิชชันนารี (4) แบบอย่างชีวิตของบรรดามิชชันนารีจากรุ่นสู่รุ่น เป็นแบบอย่างได้ดีที่สุดสำหรับคริสตชนชาวไทยที่จะได้เห็นถึงความรักอันยิ่งใหญ่ต่อพระเจ้าเป็นเจ้าทรงมีต่อเรา และต่อมนุษยชาติทุกคน ผ่านการทำงานของบรรดามิชชันนารี การอุทิศชีวิต การเป็นมรดกสักขีของบรรดามิชชันนารี ซึ่งสิ่งเหล่านี้ที่บรรดามิชชันนารีได้พยายามสร้างสรรค์ขึ้นนี้จะได้เป็นประโยชน์ต่อทุกๆ คน และเพื่อให้คริสตชนเองในฐานะผู้ได้รับความรักนี้จะได้มอบความรักนี้แก่ผู้อื่นที่ยังไม่ได้เป็นคริสตชนด้วย (5) จุดเด่นการเผยแผ่ศาสนาคริสต์ได้ใช้วิธีต่างๆ ดังที่ บาทหลวงทศพร นารินรักษ์,O.M.I. (สัมภาษณ์ บาทหลวงทศพร นารินรักษ์,O.M.I., 2562) ได้กล่าวไว้ดังนี้ 1) วิธีคณะทูต 2) วิธีสัมพันธ์ไมตรี 3) วิธีคณะราชทูต 4) วิธีคณะมิชชันนารี 5) วิธีสังคมสงเคราะห์ 6) วิธีตั้งองค์การและสมาคม 7) วิธีแบ่งเขตการเผยแผ่ (6) จุดเด่นการเผยแผ่ศาสนาคริสต์ได้ใช้วิธีต่าง ๆ ดังที่ บาทหลวงเปาโล มิเชลลี,O.M.I ได้กล่าวไว้ดังนี้ แนะนำคำสอนจากคำคมกึ่งของศาสนาคริสต์ เพื่อการพิจารณาพฤติกรรมในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน การรู้จักการเจริญสติ วิเคราะห์เหตุการณ์โลก รู้ทันโลก รู้ธรรมะคำสอนนำไปปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้เกิดทางที่ดีต่อการดำรงชีวิตในยุคโลกาภิวัตน์

(สัมภาษณ์ บาทหลวงเปาโล มิเชลี, 2562) (7) บาทหลวงอันตน แสน มนสวรรค์, O.M.I. กล่าวว่า จัดหาทุนแก่เด็กผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา อบรม และฝึกอาชีพแก่สมาชิกในโบสถ์คริสต์ จัดตั้งวงดนตรี จัดการเรียนเสริม เช่น ภาษาอังกฤษ ศิลปะ ดนตรี เยี่ยมสมาชิกเวลาป่วยหรือสูญเสียชีวิตในครอบครัว มูลนิธิสภาคริสตจักรจัดตั้งศูนย์ขัดเกลาผู้ ดิทยาเสพติด โดยยึดหลักความรักของพระเจ้า (สัมภาษณ์ บาทหลวงอันตน แสน มนสวรรค์, O.M.I., 2562)

4) จุดด้อยของการเผยแผ่ศาสนาคริสต์ (1) การเผยแผ่ศาสนาของบรรดามิชชันนารีมีความเคร่งครัดมากเกินไป จนยากที่ ชาวท้องถิ่นจะสามารถรับได้ และกฎบางอย่างก็ขัดกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวท้องถิ่น จำนวนคริสตชนก็ยังมีจำนวนน้อยมาก (2) บาทหลวงเปาโล มิเชลี, O.M.I. ได้กล่าวถึงจุดด้อยของเผยแผ่ศาสนาคริสต์ ใน การเผยแผ่ธรรมยุคสมัยใหม่ ฝ่ายศาสนจักรต้องสอนให้คนหลุดพ้นจากกิเลส ให้นำธรรมะไปใช้ สร้างความยุติธรรมในสังคมให้ได้ คนยังเข้าใจว่า พระเจ้าใหม่ คือ เงินตรา (สัมภาษณ์ บาทหลวงเปาโล มิเชลี, O.M.I., 2562)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับ กระบวนการการเผยแผ่พระพุทธศาสนากับคริสต์ศาสนาบนพื้นที่สูงในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษานำเข้าสู่การอภิปรายผล ได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ พระนักเผยแผ่และพระธรรมจาริกมีความคิดเห็นว่า ควรนำเสนอหลักธรรมให้เหมาะสมต่อสภาพ เหตุผล ตน ประมาณ กาลเวลา ชุมชน และบุคคล เป็นสำคัญ การพัฒนาอาศรมพระธรรมจาริกและศูนย์อบรมศีลธรรมและส่งเสริมพระพุทธศาสนาบนพื้นที่สูงให้เป็น “ศูนย์กลางการเรียนรู้ชุมชน” แนวทางการพัฒนาอาศรมพระธรรมจาริกต้นแบบและศูนย์อบรมศีลธรรมและส่งเสริมพระพุทธศาสนาบนพื้นที่สูงให้เป็นกองพระพุทธศาสนา ที่สอดคล้องหลักการและแนวคิดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะพระธรรมจาริกบนพื้นที่สูง “ศูนย์กลางของชุมชน” แนวทางการจัดอาศรมพระธรรมจาริกต้นแบบให้เป็น “พุทธอุทยานการศึกษาและการเรียนรู้”

สร้างกลวิธีการนำหลักธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล ครอบครัว และชุมชนให้เข้มแข็ง ส่งเสริมการนำหลักธรรมไปปฏิบัติ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ส่งเสริมสุขอนามัยและสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน การบริหารจัดการองค์กรและทรัพยากรมนุษย์ การสรรหาพระธรรมจาริก พัฒนาศักยภาพบุคลากรในองค์กร สร้างขวัญกำลังใจ การพัฒนาการบริหารงานโครงการพระธรรมจาริก การจัดระบบบริการเทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด การอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนา วัฒนธรรมประเพณีทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณี ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม สร้างภาคีเครือข่ายในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การขยายพื้นที่ปฏิบัติงานให้ครอบคลุมบนพื้นที่สูง เสริมสร้างศักยภาพพระนักเผยแผ่

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์นักเผยแผ่คริสต์ศาสนา มีความคิดเห็นว่า ควรแนะนำสภาคริสตจักรแห่งประเทศไทยได้กำหนดทิศทางการปฏิบัติงาน การเผยแพร่ธรรมในสังคมยุคใหม่ โบสถ์โรงเรียน ชุมชน ประกาศข่าวดีของพระเจ้า แบบบูรณาการ ปฏิรูปเอกสารคำสอนให้ทันสมัย เสวนาแนวทางปฏิบัติงาน 3 ด้าน เสวนากับคนทั่วไป เสวนาทางวัฒนธรรมกับชุมชน เสวนากับผู้นำศาสนาต่างๆ ประกาศคำสอนตามอุดมคติแห่งความรัก การสังเคราะห์ชุมชน ฝึกอบรมให้มีการอยู่ดีกินดี สร้างผู้นำทางศาสนาและสร้างเครือข่ายภาคีแนวร่วม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

องค์กรสงฆ์และองค์กรคริสต์ศาสนา ควรวางแผนทาง นโยบาย เป้าหมาย ทิศทางการเผยแผ่ทางศาสนา ร่วมกัน โดยมุ่งหมายไปที่ประชาชนที่จะได้รับประโยชน์หรือคุณค่าทางศาสนาอย่างแท้จริง และเพื่อให้เกิดพลังสามัคคีขององค์กรทางศาสนาและชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

กระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านทางพระธรรมจาริกและนักเผยแผ่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง เป็นโครงการที่หนุนเสริมพื้นที่ทำงานในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้มีการขยายพื้นที่ให้ครอบคลุมหมู่บ้านชนเผ่ามากขึ้น จากการทำงานที่ผ่านมา มีหลายประเด็น จึงขอเสนอประเด็นการทำงาน การกำหนดแผนและนโยบาย แผนการปฏิบัติงานประจำปี ควรมีการประชุมร่วมกันระหว่างพระธรรมจาริกและพระนักเผยแผ่กับหน่วยงานส่วนกลางและหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน เพื่อให้มีแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ส่วนหน่วยงานศาสนาคริสต์มีแผนการเผยแผ่ชัดเจน การประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เพื่อช่วยเผยแผ่กิจกรรมการปฏิบัติงานและหน่วยงานคริสต์ศาสนา การสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน ควรมีการทบทวนค่าตอบแทนใหม่ เพราะค่าครองชีพปัจจุบันนี้มีการเปลี่ยนแปลงไปมาก

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษากระบวนการการเผยแผ่พระพุทธศาสนากับคริสต์ศาสนาบนพื้นที่สูง ในจังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถนำไปศึกษาต่อยอดในประเด็นอื่นๆ เช่น การศึกษาชุมชนที่นับถือ 2 ศาสนาว่ามีความเป็นอยู่ร่วมกันอย่างไร การศึกษาเปรียบเทียบวิธีการเผยแผ่ขององค์กรทางศาสนา 2 ศาสนาว่ามีความเหมาะสมร่วมกันอย่างไร เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). **พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก 2500**.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ: โรง
พิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตธรรม แผนกพระคัมภีร์. (2014). **พระคัมภีร์คาทอลิก ฉบับสมบูรณ์
(Thai Catholic Bible Complete Version) ภาคพันธสัญญาเดิม และ ภาคพันธ
สัญญาใหม่**. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตธรรม แผนกพระคัมภีร์.
- เสฐียร พันธ์รังสี. (2516). **ศาสนาเปรียบเทียบ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ผลิตวิทยาการพิมพ์.

